

ACC. N:R **M. 466** : ///.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

103

Jul. 185.

Blev det mycken rimfrost på juldagen hade man att förvänta mycken frukt på sommaren.

Ek.

Väder och vind. 186.

Blev det många rönnbär på hösten hademan att förvänta en kall vinter.

Ek.

Väder och vind. 187.

Agabus inträffade den 13 februari och brukade man då säga, att "då skulle vintern börja att aga." Sådan väderleken den dagen var, sådan skulle den komma att förbli till Frue natt.

Ek. 18/5 21.

Kloka. 188.

Min mor och Skräddare-Ingrid i Emitslöf gingo ända upp till Kloka Anna i Småland att söka bot. Det var så mycket folk där att de lågo som sillar på golvet. De stannade nämligen där om natten. Då de på förmiddagen kommo in till henne sade hon på

Skriv endast på denna sida!

148

ACC. N:R M. 466:112.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

104.

förhand vad sjukdom det var de hade, och att hon nog skulle hjälpa dem, så att de blevo densamma kvitt. Men hon sade samtidigt till dem, att de icke skulle tala om henne förrän de kommo inom gränsen till Skåne, annars var det icke säkert att botemedlet hjälpte.

Agda Persson, Emitslöf. 19/5 21.

Kloka. 189.

Min man o jag voro i Sjuhult och sökte Anders Hansson, den bekante kloke mannen i Hallaryds socken. Han var ute o höstade då vi anlände dit, men kom så småningom hem. Det var en medelstor satt och trind samt trevlig gubbe. Vi sade honom vad vi ville - att vi voro ute att söka bot för ett barn, som hade skäver. "Ja, det visste jag", sade han, "ehuru man ej har mycken tid tänka på sådant då man är ute och arbetar."

Sen ordinerade han flera slags blommor, vilka vi plockade å ängarna och torkade samt efter hans anvisning bundo dem i en påse å barnets mage. Det onda gick ävenledes så småningom bort.

Edla Persson, Nöbbelöf. 20/5 21.

149

150

ACC. N:R **M. 466:113.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

105,

Seder och bruk. 190.

Om man nyårsdagen åt upp ett äpple så blev man frisk och sund hela året. Det är många som har försökt och detta ävenledes med gott resultat.

80-årig gumma
Stenbeslycke, 22/5 21.

Orts. 191.

För många år sen ägdes den i Hästveda socken belägna gården Stenbeslycke av en doktor som hette ~~Saurow~~. Han hade bland andra tjänstefolk ävenledes en ung piga och dräng, vilka fingo ha fria tyglar mer än vad som tillbörligt var. En gång då doktorn var borta och då båda unga ensamma hemma brann gården ned. Alla trodde att de båda hemmavarande antänt den och att de dessförinnan flyttat en kista med en hel del pengar och dyrbarheter ned i en närbelägen brunn. Men enligt deras egna uppgifter hade allt brännt inne. Han uppbyggde gården igen, men när doktorn några år senare dött togo de upp kistan med dyrbarheterna och köpte sedan för dem en stor gård i socknen. 80-årig gumma. Stenbeslycke 22/5

Saurow

187

Skriv endast på denna sida!

-21.

ACC. N:R M. 466:114

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

106.

Källor. 192.

I min barndom var det ännu vanligt man midsommaraftonen tog kaffe med sig och samlades vid den i närheten av Lunnom belägna S:t Hans källa, där man sedan under en god del av natten kvarstannade. De unga roade sig med lekar och dans.

Fru Sigrid Persson, 50 år.
Lunnom 24/5 21.

Kloka. 193.

Det fanns en gubbe i Njura, som gemenligen benämndes Per Skräpp. Många voro de som trodde att denne kunde trolla, så att han bland annat kunde skjuta vad vilt han önskade.

Han var också en mycket god skytt. Jöns Klemmedsson,
Slättarp 25/5 21.

Midsommar. 1945

Under midsommaraftonen var det vanligt, att man plockade alla sorters blommor, som man band tillsammans i en kvast. - midsommarskvasten, vilken man hängde i taket till torkning.

152

153

ACC. NR **M. 466:115.**

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

107.

Denna kvast användes sedermera som botemedel för både männis-
 kor och djur. Man kokade av blommorna och av det såd man er-
 höll gav man de sjuka in. ----- J.K.

Seder och bruk. 195.

De första i Broby socken som jag såg använda plog var
 Littorin å Denningarum samt hovpredikanten Angeldorff å
 prästgården. En gubbe vid namn Andreas och en annan person
 tjänade hos Angeldorff i början av 1850-talet. Förut använ-
 de man sig endast av "stångår", men ej av plogar. Man körde
 mest med oxar, som användes i betydligt större utsträckning
 än hästar.

Vid Slättarp hade vi ingen plog förrän 1862. Då köpte
 vi en sådan från Överrum. Man hade där börjat härma efter de
 engelska plogarna, med trävändskivor, men det gick skäligen
 dåligt. ----- J.K.

Djur. 196.

För höken fredade man hönsen förr i världen genom att
 binda en sopkvast på en stång, som man sedan hissade upp å
 en av längorna. ----- J.K.

Skriv endast på denna sida!

154

ACC. N:R **M. 466:116.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: _____ Adress: _____
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

108

Djur 197.

Göken fick man icke skjuta. Det ansågs förenat med stor olycka. Man brukade läsa då denna första gång visade sig på våren:

Nor nö', öster dö,
sunnan sajan, västan glajan.

Eller med andra ord, om man första gången hörde göken i norr var det liktydigt med nöd, i öster död, i söder blev det mycket säd å ens egendom, om man hade sådan och väster blev det ett glädjefullt år.

J.K.

Vargar. 198.

När jag var pojke hade vi en ko i Slättarp, som vargen bitit svansen av. Alla korna kommo en dag springande hem på gården, under det att de skreko alldeles förfärligt. Den skadade kon hade emellertid lyckats slita sig ifrån vargen ehuru hon måst ge rumpan i sticket. Det var icke mera än ett kvarters långt stycke kvar av denna. Kon kallade vi sedan "vargakon" så länge vi hade henne. Vargen blev sedermera skjuten.

J.K.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466:117.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Broby Berättat av: Jns Kleman tusan
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Växtlighet. 199.

Flygrönn är det bästa träd man kan använda sig av till
 slagruta. Det var en rönn som växte i ett annat träd. Satte
 man en kvist av denna över dörren till ett hus kunde man fre-
 da sig för trolldom.

J.K.

Do. 200.

Det fanns i min barndom en buske som de gamla brukade
 kalla "Onde mans trä.". Jag vet icke vad busken i och för
 sig själv hette, men då man fläckte av barken på den var
 det liksom ull mellan denna och trädet. Man sade att "Tor
 hade kört med sina getter och bockar en midsommarafton mellan
 barken och trädet."

Detta trädslag var det allra bästa till häckaspolor
 och selkaggar, detta icke minst därför, att ingen då kunde
 förtrolla vare sig vagn eller seldon. Hade man betsel av
 sådant trä till istadiga hästar kunde man få dem att gå vart
 man ville.

J.K.

156 = Originalsidu

157 = Originalsidu

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466 : 118.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Kårbö Berättat av: Jons Klemensson
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

[Signature]

Anm.:

Det var getapeln som av de gamla kallades för "onde
mans trä." ----- Ek.

Sjukdom. 201.

Fanns det en person som hade tandverk och prekade den
sjuka tanden med ett spik, samt därefter slog detta i en ek,
skulle han bli tandverken kvitt. Men det skulle vara en mor-
gon innan solen gick upp. -----

Sjukdom. 202.

Det fanns ingen växt som kunde hjälpa för så många slags
sjukdomar, som hyllen. Men då man plockade av dess blomster
hade man att först fråga hyllemor. Men man fick icke tacka
för det man fått lov plocka blommorna. Ty då hjälpte det icke.
----- J.K.

Växtlighet. 203.

Satte man två kärleksörter mellan tvänne stenar och
tänkte samtidigt på någon som man hade kär, så var det tecken
till att man fick varandra.

118 = Originalsida

ACC. N:R M. 466 : 119.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: Broby Berättat av: Jens Klementsson
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

111.

Under min ungdom var det ganska vanligt att vi satte sådana vid den tid potatislukningen pågick. Då voro de nämligen blommade.

J.K.

Växtlighet. 204.

Ormbunken var bra att använda då kreaturen ej lämnade ordentlig mjölk eller när denna blivit förtrollad. Man skulle då sönderhacka rötterna av samma växt och ge kreaturen in.

J.K.

Do. 205.

Stenmossan var utmärkt som färgämne. Av denna erhöill man nämligen grön färg.

J.K.

Arbete. 206.

Det fanns en stor sten å Slättarps ägor, om vilken mor brukade säga, att den vände sig var gång den luktade nybakat bröd. Var gång mor bakade brukade hon säga till oss barn att vi skulle springa bort och se om stenen hade vänt sig.

J.K.

Skriv endast på denna sida!

159

ACC. N:R M. 466 : 120.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

112

Påsk. 207.

Skärtorsdagen fick man möta med en viss försiktighet, liksom allt vad som rörde påsken. Man fick sålunda ej baka, ej spinna, ej kärna smör, ej ha några redskaper ute. Allt kunde bli förtrollat av alla de trollpackor som då voro ute.

J. Klemmedsson. 26/5 21.

Do. 208.

I Snöarp fanns det en gammal gumma, som under skärtorsdagsnatten brukade krypa upp på en stor hall under det hon ropade: "Så långt detta rop höres ska jag ha allt smör och all mjölk." Därmed trodde hon sig kunna föfoga över allt sådant inom det område, som bemälda rop kunde höras. J.K.

Trolldom. 209.

Trollen spelade sin roll i de örlevindar (virvelvindar) som man särskilt under våren kunde lägga märke till. Det var en gubbe, som tog upp sin fällkniv och kastade mot en

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** :12/.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: _____ Adress: _____
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

115

dylik virvelvind. Men denna stannade i låret på en käring i trakten - en trollpacka som var ute.

J.K.

Kloka. 210.

En gång då vi hemma i Slättarp voro sysselsatta med att utbreda lin på marken, kom det en virvelvind och tog ett halvt lass sådan och förde med sig högt över trädtopparna åt det håll där en klok käring bodde.

Bäckahästen. 211.

Äldre personer trodde att det i Helgeån fanns en bäckhäst. Därför brukade man också vid badning, innan man gick i vattnet, sticka ned en kniv i sanden. Därmed var bäckhästens makt bruten och för övrigt all annan dålighet, som ville åstadkomma skada åt den badande.

J.K.

Djur. 212.

Svinet fick man slå med en sopkvast om det var på skada, enär det då lätt erhöill dynt. Sådan fingo de också ofta då

162

ACC. N:R **M. 466:122**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

114

de gingo ute på ollonbete. och, hur kallt det än var, lågo ute och fröso. Den gamla svinrasen hade dröpelnen under hakan och var detta orsak till att de så gärna fingo dynt. J.K.

Kloka. 213.

Det fanns en klok gumma i Tydinge under min barndom kallad Hara-Hannan och sådes det om henne att hon kunde "knyta bort åderbråk". Men hur hon gick till väga såg jag aldrig. J.K.

Do. 214.

Hade man mistat en häst på så sätt att den hade stulits hade man blott att elda upp bakugnen riktigt försvarligt. Sedan var det att lägga sadel och betsel i denna och det skulle icke dröja länge innan tjuven ångrade sig så, att han kom tillbaka med det stulna djuret. J.K.

Do. 215.

Hade man värdesaker i en kista skulle man blott lägga en psalmbok i denna och ingen tjuv skulle kunna göra den

163

164

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 :123

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

115

någon skada eller föra samma saker med sig.

J.K.

Kloka. 216.

Då någon klok gubbe eller gumma gick till nattvarden
 togo de alltid oblaten ur munnen. Denna var nämligen lämp-
 lig att använda till varjehanda svartkonst.

J.K.

Seder och bruk. 217.

Man skulle ej vara rädd om pengar. Sedlar skulle man
 akta sig för ått ha släta och fina, ty då blevo de odryga.
 Desto mera kramade och fula de voro till synes, desto stör-
 re nytta hade man av dem.

J.K.

Vådeld. 218.

Förr i världen fanns det personer, som kunde släcka eld ,
 blott de blevo anlitade innan denna tagit alltför stor om-
 fattning. De gingo då runt samma eld under det att de läste
 en bön ock kunde sedan denna icke gå längre. Sak samma om
 det var skogseld.

J.K.

165

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:124

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

116.

Kloka. 219.

För en del år sen fanns det en klok man i Hjärsås socken kallad Dönaberga-Lars. Denne använde sig av en bön, som jag vid ett tillfälle passade på att skriva upp: "Så sannt Vår Herre Jesus Krist stillade blodflödet på en kvinna, så skall ock blodet på dig N.N. stå i Helga Noe flod." Denna bön använde han då det gällde att stilla blod.

J.K.

Kloka. 220.

Det fanns en hel del kloka, som i min barndom brukade bota folk för villappaskott. Man hade därvid att begagna sig av ett gevär, varmed någon person av våda ljutit döden eller ock mördats. Den sjuke hade att tre torsdagsmorgnar å rad före solens uppgång infinna sig å en bestämd plats, där den kloke mötte, medhavande bössan. Den sjuke hade nu att lägga sig på en jordfast sten, medan skotten, som skulle vara tre till antalet, lossades. Därefter ansåg man sig bli kvitt det onda.

Lappskott uppkommo därigenom, att lappar sköto sina

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466**:125

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: _____ Adress: _____
Socken: _____ Berättat av: _____
Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

117

trollskott och hittade de ända hit ned.

J.K.

Ortsägner. 221.

Den nuvarande Per-Mattsgården i Nöbbelöf är dubbelt så stor, som övriga hemman i denna by. Men det har ävenledes funnits två gårdar å detta. Under kriget för många år sedan revo emellertid danskarna ned den ena av dessa gårdar och byggde därav en kavelbro över Helgeån, på vilka truppen sedan fördes över till det mittemot belägna Västraby. Den bonde, som ägde denna gård, mäktade sedan icke återuppbygga den, varför den andre kom i besittning även av denna.

J.K.

Do. 222.

Det finns en gård i Främnaryd, Bröby socken, där det varit falskmyntare och kan man ännu se där de hade sin verkstad.

J.K.

Tjuvar. 223.

I min barndom fördes ett hemskt liv i en av Främnaryds-

167

168

ACC. NR M. 466:126.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

118.

gårdarna, som då ägdes av en bonde, gemenligen kallad Främ-Mattsén. Han hade varit en anförtrödd man och i många år nämndeman. Så började han hålla med tjuvar, och en hel del sådana hade där sitt tillhåll. I all synnerhet var detta förhållandet med en sådan vid namn Kristofer. Denne blev dock fasttagen. En natt var han på Odersberga och skulle stjäla vävar på vävblekan. Sådana hade blivit borta förut, varför gårdsdrängen den natten stod på vakt, medhavande en yxa. När Kristofer skulle taga vävarna och bege sig iväg sprang han efter och ropade mot honom stanna. Men det gjorde han icke. Då Kristofer skulle över en gårdesgård blev han emellertid plötsligt upphunnen av gårdsdrängen, som högg honom i hasorna med yxan. Därefter var han lätt infångad. Förd till Kristianstad och insatt på fästningen där bekände han nu på Främ-Mattsén, så att både denne och en hans son blevo insatta. Han fick flera år. Det berättas att när tjuvarna, som under den tiden förvarades i Norreport sågo Matts komma, sade de: "Nej, se godag fader nämndeman! Det var riktigt snällt att titta till oss en gång och se hur vi har det.

169

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:127.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år..... i.....

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

119.

Nu kan vi ju själva hålla ting och fälla dom då vi ha domaren
ibland oss."

J.K.

Tjuvar.

170

Då min far köpte Främ-Mattsens hemman i Främnaryd, som
försåldes exekutivt innan Matts blev fasttagen, sade far
till Matts och hans anhang: "Jag vill ha fullständigt rent
för er innan jag tager hemmanet i bruk." - "Ja, det ska'du
få," sa'r Matts - "så rent att du kan så rovor på tomten."
Därmed menade han naturligtvis att antända gården. Detta gick
dock aldrig i uppfyllelse, enär han strax därefter häktades
och, om jag minns rätt, ävenledes dog i fängelset. J.K.

Seder och bruk. 224.

I min barndom hade nästan varenda bonde och husägare
här i Bröbytrakten bi. Dessa slaktades på hösten och denna
bislakt var verkligen ett arbete, som icke saknade sitt
intresse, ehuru det verkligen var förenat med ett allvar-
samt djurplågeri. Man brukade klippa smala pappersremsor,

171

ACC. NR **M. 466** : 128.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

120.

ungefär tumsbreda, därefter smältes stångsvavel i ett kärl och drogös sedan remsorna genom detta så att de blevo tillräckligt impregnerade. Tidigt på morgonen den 4 september, som var Mose dag, under vilken bislakten alltid skulle äga rum, att stänga till kupan, så att inga bi kommo ut. Sedan antändes svavelremsorna och fördes in i kupan. De brunna, men antände ej. Röken var emellertid mycket stark. Utanför flustret hade man satt prickat papper, så att luft kom in, i annat fall skulle remsorna icke kunnat ryka. Så småningom kvävdes bina av den starka röken och domnade av. Men för säkerhets skull stjälppte man ut dem i ett med vatten fyllt mindre kar. De blevo både kvävda och dränkta. Sedan tog man honungen ur kupan. Den vackraste av denna åt man som den var, med vax och allt. Den övriga stoppades i en påse, som var öppen i båda ändar. En person fattade sedan tag i vardera av dessa, som man vred så gott man orkade. På så sätt pressades honungen ut genom tyget.

172

Efter det att man pressat ut så mycket man kunde anse att det fanns i påsen, lakades denna ut i vatten. Vad man på

173

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:129

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

121.

så sätt erhöill nyttjades i stället för öl eller dricka. Det kallades honungsvatten. Av en del personer var det mycket omtyckt.

Vaxen blev kvar i påsen. Denna hällades sedan i en panna och sattes över en koleld att smälta som talg. Det klaraste silades ifrån och användes detta sedan till ljus, s.k. vaxljus, som man ännu i min barndom begagnade sig av. Gemenligen kallades dessa ljus "trösa". Av den riktiga vaxen fick man ett fint sådant, som man hade i varje hem och som användes av skräddarna då dessa kommo. Den som hade dem skulle nämligen förse dem med både tråd och vax.

Vid smältandet av vaxljus gick det till ungefär som då man stöpte talgljus. Det var merendels mor och pigorna som hade att utföra detta arbete. Man stöpte den dels i formar, då de blevo större, dels ock doppade man ned dem, då "tri-
sorna" erhöillos.

N.J.Ek. Västraby. 26/5 21.

Spöke. 225.

Jag hade en dag under min ungdom varit i Hjärsås och det

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 466** : 130.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

122.

blev sent då jag på aftonen återvände till Påarp, där jag hade tjänst vid tillfället. Då jag kom upp i Prästamarken vid Mätteli, var det precis som om man i den djupa väggro-
 pen hade stjälpit ett helt lass rivjärn. Jag skyndade så gott sig göra lät hem till mor, som var boende i närheten. Hon
 hörde på min berättelse och utbrast efteråt: "ja, du var dum
 du, det var helt säkert en hel skatt du fått se. Trollen bru-
 ka att låta det blomma vid Mätteli." Jag tog mod till mig
 och gick åter dit, men nu syntes ingenting.

175

Nils Niklasson, Västraby. 27/5 21.

Skatten. 226.

Det var en drake som ofta brukade att visa sig på en plats i Wirestads socken alldeles invid gränsen till Skåne. Man trodde allmänt att en skatt var där belägen, som han hade att vaka över. En klok, som bodde i trakten, sade också, att om man hade en tupp och lyckades kasta denna i halsen på draken, så kom man i besittning av skatten. En afton passade
 några personer på att göra detta. När draken öppnade sitt gap,

176

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:131.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

123.

kastade de tuppen i detta, samtidigt observerade de att byn
 brann. Alla skyndade sig dit, men då de anlände till platsen
 funno de att denna brand blott var en synvilla. De återvän-
 de därför till platsen, där skatten skulle vara, men fun-
 no icke vare sig draken eller denna. Den var och förblev borta.

Carl Larsson, Lunnom. 27/5 21.

Källor. 227.

Det fanns en källa uppe vid Smålandsgränsen till vilken
 man alltid brukade gå om man hade vårtor på händerna eller
 skabb. Man tvättade de sjuka lemmarna i samma källa och
 trodde ävenledes på verkningarna därav. Samtidigt offrade
 man penningar i källan. C.L.

177

Sjukdom. 228.

I min barndom led jag av en svår sjukdom, så att de måste
 anlita en klok gumma. Hon tog mig tre gånger runt en nyöpp-
 nad grav och sade mor sedermera, att det hjälpte, så jag
 blev befriad från samma sjukdom.

Pred. Nyberg, Broby. 27/5 21.
 Skriv endast på denna sida!

ACC. NR **M. 466 : 132.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

124.

Personsägen. 229.

Det fanns för många Herrans år sen en herre, som var innehavare av Råbelöfs stora herregård, vid namn Skytte. Vad han hade till förnamn har jag glömt, men far brukade tala om, att denne Skytten var så stygg medan han levde och så svår mot de underlydande, att han efter döden icke fick någon ro i sin grav. Man begravde honom i Råbelöfs ännu kvarstående kyrka, där Skyttarna hade ett gravkor. Men han sprang emellan denna och slottet var evelia natt. Och var och en som kom i beröring med honom fick sig en sinkadus, så att han blev sjuk. Man visste därför ingen annan råd, än gårdens ägare skickade efter en klok, som han bad hjälpa sig, så att man kunde bli kvitt den gamle ägaren. - "Ja, det är ingen annan råd," sade denne," än att taga kistan och föra den ur kyrkan och föra den ned på ängarna vid sjön. Där ska ni gräva ned den och fylla duktigt med stenar på, samt sätta en stör tvärs igenom kistan." Ja man visste ingen annan råd än att göra som den kloke befallt. Han hade mera än en gång

178

179

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466 : / 3 3.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

125

varit ute på liknande förrättning och visste hur det skulle gå till.

Det hjälpte också. Man fick icke mera besök av Skytten vid gården. Men många år därefter, då den nedsatta stören nästan ruttnat upp, var man sysselsatt med slåtter på ängen. Då var det en av räfserskorna, som tog sig för att ricka litet vid stören. Men i detsamma hördes en röst: "rör du mig en gång till så är du dödens." Pigan blev till ytterlighet förskräckt. Men allt fortfarande kan man få se en stenhop på ängen, under vilken Skytten säges ligga.

180

P. Bengtsson, Bjärlöf 29/5 21.

Ortsägen. 230.

I min barndom skulle man öppna några av de kistor som finnas i Vittsköfle kyrka. Så var det en av dessa, där en herre sades vila, som varit mycket utrikes. Kistan skulle ha kommit därifrån. Men den var alldeles tom. Det fanns ingenting i den än några stenar och en hel del linblånor. Allt annat var borta.

Fabr. C. J. Efverman, Torsebro.
Skriv endast på denna sida! 29/5 21.

ACC. N:R **M. 466** : 134.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

126.

Dödsfall. 231.

181

Förr var det vanligt att man "sjöng" liken in på kyrkogården. Eller med andra ord att präst och klockare mötte likskaran vid kyrkogårdsgrindarna. Under det man så tågade upp till den öppnade graven sjöngs "Jag går mot döden vart jag går! Åtminstone var detta förhållandet i min födelseförsamling Näsum.

Polis J. Malmberg, Broby 29/5 21.

Tattare. 232.

Det fanns för många år sen en herre å Ugerup (Gärds härad) vid namn Rewentlow. Han hade på sina ägor en mängd tattare boende, som tillställde rätt mycket obehag för såväl honom och dem, som voro boende i närheten. För att bli av med dem köpte han för deras räkning en stuga, som var belägen vid Mörkavad här i socknen. Och så en dag kommo Ugerups godsare körande dit ned med flera lass av dessa. Sen ha vi ända tills för kort tid sedan fått ha dem att dragas med utan att bli packet kvitt. De voro dock sällan hemma, mest ute på marknadsfärder och hästbyten. Än har den ene av dem varit under

182

ACC. N:R M. 466 : 135

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

127.

lås och bom, än den andre. Själva stamfadern för dem, vars namn är Jonas, gick länge fri, men slutligen blev det även hans tur och har han nu i många år suttit inne. Härom året lyckades man köpa deras hus och de fingo flytta, huvudparten till Lyngsjö, resten åt annat håll.

Per Jeppsson, Degeberga. 75 år.
30/5 21.

Tattare. 233.

Svarte-Petter i Lyngsjö var känd vida omkring. Han var nästan svart som en neger och var igenkänlig på grund av det långa ärr, som han hade långs ena kinden. Han slogs och bytte hästar och käringen hans stal litet varstades där de drogo fram. Det är ett skönt "höske". En son till denne heter Jonas och bor han hemma hos modern i Lyngsjö. Han är gift och har nio barn, ett trevligt sällskap, då de en gång växa till.

P. Jeppsson.

Ortsägner. 234.

Om det här i närheten belägna vattenfallet Forsakar gå en hel mängd sägner. Bland annat vet man omtala, att för många

183

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** :136.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

128.

årsedan var det en person, som föll ned i "karet". Denne hit-
 tades sedermera som halvdöd i Lyngsjö-sjön. En sägen vet
 nämligen berätta att det mellan "karet" och denna sjö skall
 leda en underjordisk förbindelse.

Do.

Troll o. jättar. 236.

Det finns ett berg i närheten av Forsakar i vilket en
 jätte fordom var boende. Han hade en dotter, som var mycket
 vacker och förnäm, så att hon väckte uppmärksamhet överallt
 i bygden där hon lät visa sig. Det var också en bondpojke
 i Degeberga, som en gång sammanträffat med henne ute i sko-
 gen. Han fick då en så brinnande kärlek till jättekvinnan,
 att han icke kunde avhålla sig från att gång efter annan sö-
 ka reda på henne. Det var emellertid en och annan som med
 allt annat än blida ögon såg detta. I all synnerhet var det-
 ta förhållandet med sonen till en jätte, boende i Anaröds
 församling, Han hade friat till jättedottern vid Degeberga,
 men fått avslag. Hon förklarade sig tyck a bättre om bond-
 pojken än honom. En gång då de unga tu sutto i grottan vid

184

185

ACC. N:R **M. 466**:137.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

129.

berget, kuttrande med varandra, passade jättesonen på att gräva en grop från den ovanför berget belägna lilla sjön, så att vattnet forsade ned över de båda älskande, som blevo fördränkta. Sedan dess har vattenfallet kallats Forsaker.

P. Jeppsson, Degeberga. 30/5 21.

Skogsbor och slättbor. 237.

Slättborna ha alltid haft ord om sig att vara enfaldiga och dumma, och äldre människor brukade ofta att berätta historier om dem för bevis härav. Sålunda omtalar man att ett sällskap slättbor befunno sig en gång häruppe i Örkeneds socken att hämta bräder, som de ännu för femtio år sen brukade och fått vagnarna så gott som fulla, sade de: "ja, nog kan ja ta'den brädan med, nog kan ja ta'den. Och så lassade de på undan för undan, så att när hästarna skulle börja att taga i, orkade de ej röra lasset. Det var då ingen annan råd än att börja plocka av igen. Och så sade man: "ja, orkar hon inte med den brädan, så orkar hon väl inte med den heller," Och så plockade de av igen på lasset så att det var litet

186

Aa 1242

187

ACC. N:R **M. 466** : 138,

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

130

eller intet som fanns kvar. Bengt Håkansson, Kvarnstorps 1/6 21.

Skogsbor o. slättbor. 238.

Vid ett annat tillfälle fanns det ett sällskap släboar som voro uppe i Lönsbodatrakten o. hämtade bräder. Under det hästarna betade gingo de till en sandgrav, som var belägen i närheten av den gård där de tagit in. Det var varmt om dagen och de roade sig med att sticka ned benen i den mjuka sanden. Men då började de reflektera: nu ha vi suttit här o. påtat ned benen i den mjuka sanden, så nu är det ju alldeles omöjligt skilja vem som råår om det ena eller andra. I det samma kom det en göingehere förbi: "Horr du!" skrek man. "Här ha vi suttit o. blannat våra ben samman i sanden, så vi kan icke skilja dem åt. Kan du icke hjälpa oss?. - "Jo, vasserra tre," sa 'den illmarige heren," det kan ja 'visst." O så gick han och skar sig en duktig ekpåk och började bearbeta de stackars släbodrängarnas ben på ett sådant sätt, att det dröjde icke länge förrän var och en av dem kände vilket som var hans. O aldrig ville de honom mer till hjälp att skilja

A2 1288

188

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** :139.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

131,

benen åt. B.H.

Skogsbor o. slättbor. 239.

En gång kom det släboar körande uppåt vägen i Göinge under tanke på att där hämta virke. Så råkade den som körde före att tappa sin yxa. Alla de andra stannade, under tanke på att detta skett avsiktligt. "Här har förmanna tappat sin yx," sade de, "o här ska vi lägga våra." Och så lade de alla yxorna på sammaställe där han tappat sin. Allt under tanke på att finna den igen, då de återvände.

B.H.

Vid ett tillfälle då en släbo kom upp i Göinge för att hämta virke fick han se en räv bunden utanför en stuga. Ett sådant djur hade han aldrig förr sett: "H²² du," sade han, "va'ä dä för ett kriatur du har utan för stugan." - "Åh", sade den illmarige göingen, "dä ä en fårafärgare." - "Va menar du med den?" undrade släboen. - "Jo, dä menar ja", sa göingen, "att om du har en skock får, är det bara att släppa den här färgaren ibland dem en natt, och så på morgonen då

189

Aa 1246

Aa 1311

190

ACC. N:R **M. 466:140.**

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1321

man kommer ut ska man få se dem färgade allesammans". - "Dä va ett bra kräk dä", tyckte släboen och frågade vad det kostade. "Tie riksdaler", blev svaret. Då betalade också släboen och bonden var honom behjälplig att binda räven på hans lass.

När han så kom hem sa han till hustrun sin. "Horr du mor, ja ha köpt en fårafärgare, så nu slipper du att ha så mycket besvär med att färga fåren. Det gör denne medan de leva. Det är blott o släppa honom en natt i huset." - "iana mä," sa moran, "va du alltid ä omtänksam far. Dä ska vi sannerlien försöka i denna natt, så slippa vi ifrån dä många besvär vi annars få ha." Sagt och gjort. Redan samma kväll släpptes färgaren lös bland fåren. Men på morgonen då man kom upp fann man att alla fåren voro ihjälbitna och färgaren låg stolt och mätt mitt ibland dem.

B.H. 30/5 21.

Skogsbor o. slättbor. 241.

Det hände en gång att en släbo kom körande här upp i Lönsboda att hämta virke. Han kom just förbi en gård, där hust-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** :/4/.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

137

run hade kokat ärter till middag, men satt grytan ut på för-
 stukvisten att svalna. Släboen, som stannade för att beta,
 råkade observera grytan. "Va ä dä i denna?" frågade han. "Åh
 mor kokar ärter här ute i solen", sa 'den elake göingebonden" -
 "I sole?" undrade släbon. "Ja, just i solen. Denna grytan ä'
 så beskaffad, att det är blott o hålla ärter o vatten o sovel
 i den, så sätta ut den på farstukvisten, sen klarar den sig
 i fortsättningen själv," - "Dä va då en besynnerlig gryta",
 tyckte släbon. "En sådan har ja'aldrig förr sett." - "Nej,
 dä har du visst inte", menade göingen. Släboen begärde få
 köpa den, som beviljades och gjordes affären upp med tie
 riksdaler. När han så kom hem till sitt så skulle han över-
 raska moran med denna gryta. "Här är ett kärl", sa 'han, som
 man icke behöver elda under och lika väl få maten kokt i den.
 Tänk du mor, så bra dä ska'bli för oss, som ingen ved ha".
 Dä tyckte hustrun också. Efetr någon tid skulle de försöka
 den med ett ärtkok. Men det gick sannerligen dåligt. När de
 skulle smaka på rätten voro ärterna precis lika hårda, som
 då de lades dit. Och det hela slutade med att han fick sig

193

194

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** : 142.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

duktigt med ovetit av sin kära hälvt och ett löfte om, att va-
ra försiktigare en annan gång, då han for till Göinge.
B.H. 30/5 21.

Skogsbor o. slättbor. 242.

För många år sen kom en släbobonde körande uppåt Göinge
att hämta ved eller virke. Då han kom till Tommaboda bro
fick han se ett bälgetingebygge på en sten vid broräcket.
Ett sådant hade han aldrig förr sett varför han skulle preka
på det med snärtaskftet. Bälgetingarna ut o började sticka
såväl hästarna som bonden på det mest förskräckliga sätt.
Han vände och for med hisklig fart tillbaka och vågade icke
stanna förrän vid Broby två och en halv mil längre ned. Där
fick han låta hästarna blåsa ut och själv få sig en matbit
ovan på den hiskliga färden. Som han satt där för sig själv
och funderade tyckte handet i alla fall var förargligt att
köra hem tomme, utan att ha lass med sig, varför han i kväll-
ningen åter begav sig i väg upp mot Lönsboda. Det gick bra
och när han kom fram till Tommaboda bro såg han icke till
några getingar. Men mitt på bron observerade han en torbagge,

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

184.

Ad 1317*

195

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** : 143.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

175

196

som kröp omkring en hästlort. Släbon blev rädd. "Ja du", sa-
 de han. "Jag känner dig nog igen fast du har ömsat kläd-
 nad". Och så körde han ut i ån nedanför bron, utan att våga
 färdas över denna. Men han kom i alla fall sent på kvällen
 till den gård, där virket skulle hämtas. Och det avlopp utan
 vidare äventyr.

B.H. 30/5 21.

Kyrkbygge. 243.

I Färlöf hade man egentligen tänkt bygga kyrkan på en an-
 nan plats än där den nu är, nämligen i Roalöf, vilken plats
 är belägen mitt i socknen. Man lade också grunden till den
 därstädes, men vad som uppfördes på dagen blev om natten
 nedrivet.

N. Trulsson, Åby. 2/6 21.

Kyrko. 244.

197

Färlöfs kyrka har uppförts av en herre, som ägde det nu
 förstörda Färlövsholm. Han hade emellertid icke väl påbör-
 jat arbetet därmed förrän han blev utkallad i kriget. Strax
 förut hade han ävenledes blivit gift med en förnäm dam i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 144

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

186,

trakten, vilket på allt sätt gjorde kriget för honom olägligt. Åt sin nyförvärvade hustru uppdrog han att fullborda den del av byggnaden, som han icke hunnit med. Hon var havande och sade han till henne att hon skulle sätta så många torn på kyrkan som hon fick barn. Det blev tvillingar och därför fick också Färlöfs kyrka två torn.

N. Trulsson.

Kyrkor. 245.

198

Det var två systrar i Färlöfs socken som där ägde gårdar. Så blevo de mycket stora ovänner angående en hund och denna fiendskap blev slutligen så stor, att de icke tålde se varandra, icke ens att bevista gudstjänsten i en och samma kyrka. Den system, som ägde Araslöf fann sig slutligen för anlåten att själv uppföra en kyrka där, vilken allt fortfarande kvarstår. Araslöf är nu huvudgården i socknen medan Färlövsholm för länge sedan är jämnat med jorden.

N. Trulsson.

Walborgsmässan. 246.

I Olinge ha de sedan uråldriga tider haft för sed att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** : /45.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

199 127

samlas till "majgille" den första maj. Då samlades man hos åldermannen. Därvid genomgick man byns räkenskaper. Gott om brännvin hade man enär varje bonde där var brännvinsbrännare och det sparades icke heller på detta. Man skulle sätta "O-linge stämpel". Detta gick så till, att var och en som tog en sup måste tömma denna i botten. Därefter slå överkanten av glaset i bordet. Den ring som man då fick kallades "Olinge stämpel". Den som icke vågade sig på detta ansågs vara en stackare, en rent av mindervärdig person.

Edla Persson, Nöbbelöf. 3/6 21.

Sjukdom. 247.

Den som har vårtor skall gå ut på kyrkogården och taga ett ben och sedan bestryka vårtorna med detta. Under tiden har man att läsa Fader Vår baklänges tre gånger. De gamla trodde därigenom att man skulle få befrielse från detta elände.

Edla Persson.

Bröllop. 248.

Far brukade ofta omtala, att i hans barndom for äldste

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** : 146.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

138

drängen på Kungsgården (St. Hammars socken) omkring bland bönderna för att bjuda till bröllop. Detta gjorde han i följande ordalag: "Jag har hälsning från mor och far, att I alla få vara så innerlit rar o komma o gästa samt äta och bästa, bå'Hanna o Anna, Pelle o Jeppa o Lisa mä knäppa, alla de bäste, när Lars ska'ha Elna te fäste, men den som inte vill komma han slippe." Det skulle alltid gå på rim då man bjöd till en dylik tillställning. Emellertid fanns det en del personer av de bjudna, som blevo så förargade över det sista tillägget, att de stannade hemma och infunno sig icke.

Kustrodd. J.E.Roos, Skanör 5/6
-21.

Skogsbor och slättbor. 249.

Här nere på slättbygden har man alltid sökt framställa skogsborna såsom varande synnerligen dumma. Man brukade tala om en bonde i Hammar, som fått sig en dräng bördig uppe från Göinge. Han bad denne en gång "smörja vagnen" vilket ock skedde. Om en stund kom drängen in. "Har du smort vagnen nu?" frågade bonden. - "Ja", svarade drängen, det har jag gjort, vareveli bit av deh, utom "romelitude" och dit

Skriv endast på denna sida!

201

Az 1017

202

ACC. N:R M. 466 : 147. (dub. sida)

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

kom jag inte." Därmed menade han då axel och hjulnav, eller
det som det var meningen han skulle smörja.

Roos.

Arbete. 250.

Min far tjänade i sin ungdom dräng för en lön av 18 daler
om året samt blaggarnsbyxor. Mor skulle som piga inte ha
mera än 12 riksdaler och en skinnknäppa.

Roos.

Ortsägner. 251.

Skanör är ännu ej fullständigt enskiftat och Falsterbo
blev det först för några år sen. På båda ställena hade man
s.k."skillingsland". Gingo dessa icke upp till ett halvt
tunnland slapp man att därför betala någon skatt. Därmed har
man fortfarande ända in i senare tid.

Roos.

Arbete. 252.

En gammal torpare har för mig omtalat, att under det hår-
da året 1868 batalade han tre riksdaler till en bonde i
Teckomatorp för det han skulle få tröska åt honom och däri-
genom erhålla födan. Annars hade han måst ge sig ut och

Skriv endast på denna sida!

203 (orig. Rind)

ACC. N:R M. 466 : 148.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

180,

tigga denna. Trädgårdsmästare A.J.Andersson, Teckomatorp 5/6 21.

Valborgsmässa. 253.

Det ligger en by i närheten av Teckomatorp kallad Nöbbelöf. Där ha de ännu årligen majgille den 1 maj. Då de skola samlas brukar åldermannen blåsa i ett stort horn, varefter de äta bruna bönor och stekt fläsk, samt dricka avsevärda mängder brännvin, allt med den påföljd att de ha svårt att åter taga sig hem igen efter kalasets slut. A.J.A. 204

Bröllop. 254.

Det fanns en bonde i Nöbbelöfs by för många år sen, som gjorde så stort bröllop åt en sin son som skulle gifta sig, att det länge talades om i bygden. Men det började tämligen snart gå utför för honom emedan han skötte sig illa. Gång efter gång fick fadern lägga till och snart hade han fått allt vad han ägde, så att han hade icke så mycket som en "sybeske", som han kunde kalla för sin. Så gick det över ända för bägge två och de blevo alldeles utblottade samt dogo på församlingen.

A.J.A.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:149

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson.....
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

141

Arbete. 255.

205

I min barndom fanns det en gubbe som gick omkring hemma i Malshult, gemenligen kallad "Tjörnelönsen", attbtillverka smörkärnor. Han var mycket lustig. Denne brukade vistas några dagar på varje gård men han förfärdigade ett par holk-tjärnor. Sen gick han till nästa.

Träsko- och skøffemakare gingo omkring på samma sätt.
 Fru Bengta Johnsson, Broby. 8/6 21.

Jul. 256.

206

Mor brukade alltid så länge hon levdē ge sina gudbarn så kallade "julaknyte" Det var en vetekaka om 5 á 8 skålp. i form av en stor flätad kringla - sjuhålakringla gemenli-gen kallad. Vidare smärre kringlor, äpplen nötter och varje-handa godsaker. Därmed höll hon på tills de konfirmerats, och hade hon vanligen att tillverka 8 á 10 sådana varje jul. De skulle ha dem under julaftonen, då drängarna hade att ri-da omkring i gårdarna med desamma och voro de ganska be-skänkta ibland då de återvände.

Skriv endast på denna sida!

ACC. NR M. 466:150.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

142,

Det var allmänt bruk i denna bygd med sådana "julaknyten" och jag har själv fått sådana då jag var barn. Bengta Jn.

257.

Mor var ofta gudmoder och hade som sådan sina skyldigheter gentemot dem som hon bar till dopet. Hon hade sålunda att ge pojkarna till konfirmationen en skjorta med silverknappar och åt grebborna en "konfirmationssärk". Bengta Jn.

Jul. 258.

Under min barndom var det vanligt att allagårdens tjänare samt alla barn i hemmet skulle ha var sin "julahög", som lades framför dem på bordet om julaftonen. Det var kringlor och kakor, äpplen, nötter och litet av varje. Var och en hade sedan att tillvarataga detta att använda under julhelgen. Bengta Jn.

Arbete. 259.

Då en piga hemma i vår gård skulle ha Mikailifritt brukade man alltid att ge henne "skön", bestående av ett rökat

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** : 157/

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

143,

fårlår samt en kaka bröd, så att de skulle slippa att tynga på föräldrarna då de voro hemma. Om det var riktigt bra, skulle detta "skön" vara så rikligt tilltagit, att det också räckte till en bit åt dem under uppehållet hemma. Bengta Jn.

208

Arbete. 260.

Under ett brytegilte i min barndom gick det särdeles högtidligt till. Man brukade hjälpa varandra. Först då de kommo skulle de så ha kaffe o kakor samt "gök". Sen skulle de i väg till "bastuan" och under arbetet där åtnjuta liknande ett par gånger. Efeter det man återvänt till gården dukades det till måltid där. Det var smör, bröd och ost, sen stuvad kål, lammkött eller frikassé, lutfisk och risgröt, samt "änglamat" som efterrätt. Brännvin och öl fick inte heller saknas. Därefter vidtog dansen, så gök och kaffe under denna och när äntligen gillet var slut och var och en skulle återvända hem, skulle man ha varsin stor kringla. Mor bakade väldiga sådana, enär det var ganska vanligt, att deltagarna efteråt talade om vilka som gåvo störst kringlor. Alla byns ung-

209

ACC. N:R **M. 466** :152.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

144.

domar voro med och om än det var arbetsamt att bryta hör var det ock förenat med mycket nöje. I en backe vid Malshult hade man en överbyggd badstuga, som av alla byns åboar gemensamt underhölls. Brytegillena voro lika överallt i Ousby socken.

----- Bengta Jn.

Bröllop. 261.

I min barndom var jag med på ett stort bröllop i Kalhult (Ousby) Jularpa-Sven och en till voro där och spelade. Då v i anlände till gården stodo dessa ute på farstutrappan och blåste i sina klarinetter, så att det hördes vitt omkring. Sven hade med brudgummen och dennes följeslagare, som kallades "bruamän" anlänt från Nedanbäck, där den som skulle gif- ta sig hörde hemma. Min moster var "genföra" eller med andra ord bestämd att under bröllopsmåltiden sitta närmast in- till bruden samt läsa till bords. Vidare hade hon att utom bordsbönen efter måltidens slut läsa Fader Vår samt upp- taga psalmen. Brölloppet varade i tre dagar. Mor hade en "tvägalasäck" med sig eller eller en sådan med hål på mitten

2/0

2/1

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 153.

Landskap: Skåne..... Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921..... Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

185

genom vilket förningen instoppades. Hon hade åtta kakor bröd med sig samt dessutom en för stekaren och en för uppasserskan, en ost, en hel del småbröd, ett halvt får och en form gröt.

----- Bengta Jn.

Jul. 262.

Lutfisken var redan i min tidigaste barndom självskriven i alla hem. Man brukade köpa den tidigt på hösten då man besökte Kristianstad. Sedan blötades den upp. Jag erinrar mig livligt, att det fanns en torpare hemma under vår gård i Malshult, som trodde att lutfisken blivit förhäxad. Den smakade förfärligt illa och vare sig han eller gumman kunde begripa varifrån den fått denna bismak. Man måste gå ifrån den julaften. Men hemmet var fattigt, och man fick under de följande dagarna åter gripa till den, ehuru man var övertygad om att någon illasinnad person förhäxat densamma. Då man kom till bottnen av den balja i vilken den blötats fann man emellertid förklaringen. En tranlampa hade på något sätt blivit utstjälpt över fisken. Det var hela häxeriet.

212

Bengta Jn.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:154.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: Adress:
 Socken: Berättat av:
 Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

146

Seder och bruk. 263.

Då man första gång på våren körde kreaturen på bet fick man icke försumma, att antingen slå stål i tröskeln eller ock utanför denna lägga glödande kol. Detta förhindrade nämligen kreaturen från att bli förtrollade, varjämte de under sommarens lopp jämväl skulle bli lättare att igenfinna.

213

----- Bengta Jn.

Seder och bruk. 264.

Ännu i min barndom hade bönderna på sina ställen sina kreatur bundna med vidjor, som gingo ut genom väggén, så att man på gården kunde lösa dem. Det var också em bonde i Främ-naryd här i socknen som blev ovän med en granne. En natt skar han av alla vidjorna till kreaturen, så att dessa blevo lösa och stångade de mest ihjäl varandra under nattens lopp. Då ägaren på morgonen kom upp hade de huserat alldeles förfärligt i lagårn.

Bengta Jn.

ACC. N:R **M. 466** : 155.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

147 -

Dödsfall. 265.

Då ett lik lades i kistan skulle de närmaste släktingarna vara närvarande. Man brukade därvid knyta en vit klut om huvudet på den döde, om det var en kvinna och en vit mössa om det var en man. Detta skulle freda de döda från att "gå igen!"

Det vatten vari den avlidne tvättats hade man att gömma tills begravningen skulle ske. När liket bars ur gården slogs detta efter, vilket ävenledes skulle förhindra den döde att gå igen.

Lade man en peng eller ännu bättre en ullsax i kistan verkade det ävenledes så att den avlidne fick ro i sin grav.

Liket efter en allmogeperson kläddes aldrig i en fin dräkt, det ansågs vara högfärdigt. Aldrig hade det skor på fötterna.

N.J. Ek 7/6 21.

Seder och bruk. 266.

Före konfirmationen fick ingen pojke dricka brännvin, det ansågs opassande. I min barndom hade pojkarna alltid långbyxor, då de större hade sådana som slutade vid knäet.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R **M. 466** : 156.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

148,

Efter det de konfirmerats fingo de ha sådana. Det fanns en och annan, som fick "gå och läsa för prästen" i flera år. Så var exempelvis förhållandet med Ola Wessman här i Västra-by. Han blev på ett år både konfirmerad, exorciserad och gift. Men så var han också över 21 år. Det var pastor Liljeström, som till slut "tog fram" honom.

Ek.

Seder och bruk. 267.

216

Då första nyet på året inträffade brukade man i mina barnaår gå ut med en salmbok i handen, pojkarna lyfte på hatten och kvinnorna nego. Därefter lästes: "Välkommen nykung, välkommen Herre, med öste, med böste, med väste, med kärve och med korn och med gröda." Därefter lästes en salmvärs.

Ek.

Väder och vind. 268.

Det var förr mycket man hade att iakttaga då det var ny eller nedan. En förständig husmoder och husfader rättade sig ofantligt efter dessa företeelser.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466:157.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
Härad: Adress:
Socken: Berättat av:
Uppteckningsår: 1921 Född år i

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

149.

Om månen gick allmänt i min barndom den sagan, att "gubben" i denna var en person, som en gång i tiden varit ute och stulit ris i skogen. Han hade därvid överraskats av vår Herre samt blivit satt att bära risbördan i månen.

Allmän är den åsikten att vid ombytet från nedan till ny, blir det kallt, och tvärtom, ifall månen är mörk blir det blidväder.

Ek.

Förgöring. 269.

Ifall man ämnar skänka bort mjölk har man att lägga några korn salt i denna. Därigenom fredar man sig för att få kornen eller mjölken i ladugården "förgjord".

Ek.

270.

Då man grävt en ny brunn, den må sedan vara upptagen med tillhjälp av slagruta eller på annat sätt, har man att strö salt i vattnet. Annars kunna lätt illasinnade människor förhäxa denna, så att det framdeles icke blir vatten i densamma.

Ek.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R M. 466 : 158.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Pehr Johnsson
 Härad: _____ Adress: _____
 Socken: _____ Berättat av: _____
 Uppteckningsår: 1921 Född år _____ i _____

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

150.

Bröllop. 271.

Då det var bröllop i en gård och gästerna stodo i bered-
 skap att lämna denna brukade brudens moder att kalla in de
 båda nygifta och för dem läsa något Guds ord. Därefter stack
 hon i brudens hand en liten påse, innehållande bröd och salt.
 Därmed trodde hon, att dessa för ett hem så vilktiga saker
 skulle man icke komma att sakna, om än allt annat tröt. Ek.

Bröllop. 272.

Då den nygifta kvinnan kom till den gård, där hon skul-
 le bosätta sig hade hon att medföra en levande kattunge, som
 hon själv uppfött. Innan hon trädde in i stugan skulle hon
 släppa denna framför sig. Visade sig då kattungen kavat och
 orädd, så att han sprang rakt fram å golvet utan rädsla, var
 detta ett tecken till lycka och välgång, samt att den nygifta
 skulle komma att trivas. Däremot om han sprang under bord
 och bänkar visade detta återigen, att det helt säkert icke
 blev någon fröjd i detta äktenskap, som blev mer eller mind-
 re olyckligt. Ek.

219

Skriv endast på denna sida!